

DIA CASTORIV.  
Nicolai Myrepsici, numero 27.

I.



ANTIDOTVS ē castorio succurrit vertiginosis, comitialibus, apoplecticis, resolutione correptis, tremulis, omnibusq; frigidis morbis. Habet castorij, <sup>a</sup> myrobalani, añ drach. tres. Aloes flauæ, drach. vnam, & dimidiã. <sup>b</sup> Scordij, myrrhæ, euphorbij, añ drach. vnam, grana septē. Folij, <sup>c</sup> artimonij, id est, pyrethri, tragacanthæ, calami odorati, nitri, galbani, <sup>d</sup> senæ, floris iunci odorati, spicæ, opopanacis, rhei Pontici, sagapeni, styracis calamitæ, zingiberis, cinamomi, añ drach. vnã, grana duo. <sup>e</sup> Staphydis syluestris, seminis dauci, fœniculi, petroselinij, <sup>f</sup> cumini lati, <sup>g</sup> nigellæ, sinonis, <sup>h</sup> petrolei, <sup>i</sup> styracis rubeæ, sanguinis draconis, thuris, salis ammoniaci, zedoariæ, <sup>k</sup> anisi, añ drach. tres, & dimidiã, scrupulum vnum. <sup>l</sup> Thymbræ, hyslopi, chamædryos, pulegij, origani, balsami, balsamitæ, seminis ocimi, <sup>m</sup> branca vrsinæ, dictamni, aristolochiæ rotundæ, <sup>n</sup> brasicæ syluestris, asari, saluie, rosarum, bdellij, añ scrup. dimidium. <sup>o</sup> Ambaris, grana decē. Osis cordis ceruini, drach. tres. <sup>p</sup> Osis naris purpuræ, drach. vnam. Epithymi, polypodij, opobalsami, añ scrup. dimidium, granum vnum. Betonice, grana vndecim. Anacardi, fabinæ, gentianæ, foliorum mandragoræ, añ grana decem. <sup>q</sup> Serici vlti, scrup. dimidium. Peucedani, ablinthij, añ grana septem. Iridis, scrupulū. dimidium, granum vnum. Mellis despumati optimi, quod fatis est: hoc est, triplum. Datur Ponticæ nucis quantitate.

ANNOTATIONES.

Dia castorii Antidotus hætenus nullis in officinis rectè parata est, quod scilicet eius *Antidotus* ē descriptio in latinis Nicolai codicibus, quibus pharmacopœi vti sunt, legitima non fuerit. Neq; ea etiam quam Valerius Cordus in medicamentario suo libro refert, à vulgari *castorio hæte* quicquam distat. Quapropter iuxta hanc nostram, quæ è græco Nicolai codice ad ver- *ratâ non est.* bum transcripta est, descriptionem, deinceps Dia castorii Antidotum conficient phar- *Cordus.* macopœi. Quod vt rectius possint, annotationibus illam illustrabimus.

<sup>a</sup> *Myrobalani.*) In græco Nicolai codice non exprimitur genus Myrobalani, quum *Myrobalani* enim easdem ferè facultates habeant, parum refert vtrum accipiamus. Verum quia Latini omnes codices flauorum, quos Citrinos hodie nominant, mentionem faciunt, & statim etiam aloë subijcitur, illi præ cæteris ad huius Antidoti compositionem sunt adhibendi.

<sup>b</sup> *Scordij.*) Græcus Nicolai codex habet *σκόρδος* & statim dictionem hanc expli- *Scordium.* cans subijcit, quod Italus *Asa foetida* dicitur. Per *asam* autem foetidam Nicolaus non id quod hodie ita nominant officinæ, intelligit: sed stirpem, quæ alijs Græcis *Scordion* vocatur, vt in Annotationibus nostris super Nicolaum copiosè monstrauimus. Proinde ne pharmacopœi in hac voce hærerent, *Scordium* conuertimus. Vt hinc perspicuum fiat, errare plurimum pharmacopœos, qui mendosos secuti codices, *Asam foetidâ*, rem foetidissimam, & ob id Diaboli sterces Germanis appellatam, in huius medicamenti compositione- *Seplaforum error.* nem vsurpant.

<sup>c</sup> *Artimonij.*) Hanc dictionem studio in contextu reliquimus, vt hac ratione aliorum *Artimonium.* codicum erratum detegeremus, qui in vniuersum omnes Antimonij legunt, adeò vt *Cordi im-* Cordi etiam liber medicamentarius hoc errore haud vacet. Artimonium verò esse pyre- *mensis error.* thrum, metipse Nicolaus, qui sic vocem hanc interpretatur, docet.

<sup>d</sup> *Senæ.*) Eius in Latinis codicibus nulla fit mentio.

*Senæ*  
& *Staphydis*

- Staphys syl- uestris.* *Cuminum latum.* *e Staphydis syluestris.*) Officinæ Staphys agria nominatur. *f Cummi lati.*) Græcè est, *πλατυκυμίνος*. Latini codices habet, Sileris montani. Vt suspicio fit, Nicolaum per latum Cuminum intellexisse semen, quod Seplafijs Siler montanum appellatur. Nihil verò refert hoc an illo utamur, quod eiusdem sint facultatis. Et hoc loco Franciscus Alexander, communem aliorum errorè secutus, Seseleos semè inserit. Quum latum hoc semen, quod Siler montanum officinæ nominant, Ligustici potius sit, vt tomo altero nostrorum de Stirpium historia monstrauius.
- Nigella.* *g Nigella.*) Et hæc in Latinis codicibus desideratur. Vt hinc pateat, Græcum Nicolai codicem Latinis plurimum præstare.
- Petroleum.* *h Petrolei.*) Per petroleum intelligit oleum naturale, quod è petris & faxis emanat: quod non est nisi bitumen liquidum, vel colamen bituminis. Babylonijs olim Naphtha dictum, vt fusius libro primo ostensum est. Nicolaus superstitione quadam ductus, vnguentum seu oleum S. Barbaræ vocat, quæ quidem ad nostra vsque secula durauit, hanc pulchrè confirmantibus cucullatis illis fratribus qui S. Catharinæ, & S. Vualsburgis oleum vocarunt: sanctimonix specie ab imperitis & simplicibus, vt fuerunt, & adhuc hodie sunt, ad fucum faciendum instructissimi, pecuniam emungentes.
- Styrax rubea.* *i Styracis rubea.*) Quid sit Styrax rubea, libro primo expositum est. *\* Anisi, drachmas tres, scrupulum dimidium, grana octo.*) Nescit hoc loco Franciscus Alexander, qua fide adductus ita legam. Respondeo me, vt candidè verum fatear, latini codicis lectione deceptum esse, qui habet drach. tres. semis, scrup. octo, quum tamen Græcè sit *στυράξ κόκκακ.* id est, grana viginti, quæ coniuncta scrupulum vnum constituunt. Quare non octo, sed vnus scrupulus accipiendus erit.
- Tymbra.* *k Tymbra.*) Tymbra nõ est nisi syluestris Satureia. In cuius penuria, fatiua vt licet. *Bræca vrsina.* *l Branca vrsina.*) Acanthum Græci & Latini nuncupant. Non est autem pro Branca vrsina, vsurpanda ea quæ sic hodie appellatur herba. hæc enim est Dioscoridis, & aliorum Græcorum Sphondylion: sed spina alba vulgaris, in primo de Stirpium historia tomo nobis descripta.
- Succedaneum.* *m Brassica syluestris.*) Græcè est *κεράμικη ἀργεία*. Hæc Dioscoridi pingitur. In eius penuria, fatiua, quæ easdem obtinet vires, vt licet.
- Branca vrsina.* *n Ambaris.*) Tria hæc, nempe ambar, os cordis ceruini, & os naris purpuræ, in Latinis codicibus desiderantur: vt hinc quoq; innotescat quanto Græcus Latinis codicibus præstet.
- Os naris purpuræ.* *o Ossis naris purpuræ.*) Intelligit Blattium bizantium, alijs iunioribus Græcis dictum. Seplafix Blaccam bizantium appellant. Per os autem naris purpuræ, non inaudiendum esse nisi purpuræ operculum, libro primo huius operis abundè monstrauius.
- p Serici vsti.*) Et hoc in Latinis desideratur codicibus. Sic passim manca latina Nicolai exemplaria esse constat.

D I A S A T Y R I V.  
Nicolai Myrepsici. Sect. 1. cap. 65.

II.

**A**Ntidotus è Satyrio valet ad liberorū procreationem, ad venereorumq; frequentiore vsum utilis est. Venerem nanq; stimulat, eamq; certa de causa cessantem haud segniter restituit. Renum & vesicæ imbecillitati succurrit. Præterea ijs qui coire nequeunt, auxiliò est. Voluptatem quoque excitat. Accipit<sup>a</sup> satyrii viridis, <sup>b</sup> dauci fatiui radicū, nucis Indicæ, pistaciorum, <sup>c</sup> eryngij radicis, nucum pinearum, añ drach. duodecim. <sup>d</sup> Zingiberis, anisi, <sup>e</sup> sinapi albi, <sup>f</sup> linguæ auis seminis, añ drach. quinç. Cinamomi, <sup>f</sup> scincorum caudæ, <sup>g</sup> seminis bulbi, añ drachmas duas. Moschi, grana septem. Mellis despumati optimi, \*quod satis est. Satyrii, dauci, & eryngij radices singulæ priuatim & seorsim benè tritæ melli imponuntur, ac subiguntur, paululumq; molliuscule igni feruescunt, dein pistacia & nuce pineæ repurgatæ ac tufæ adijciuntur. Vbi cum melle aliquantulum bullierunt, sublato ab igne lebetes, tufæ & cribratæ species adduntur. Postremò moschus cum exiguo stillaticio liquore inseritur. Rursus hæc probè subacta, in vasculum ad vsum reconde. Datur cum veteri vino vesperi dormituro drachma vna,

ANNO

*a Satyrij.*) Officinæ nō sine errore radicem Satyrij batilici, quod illis Manus Christi dicitur, ad Antidoti è satyrio confectioem vsurpant. Siquidem nullum ad libidinem impetum excitat, nec vllas ad stimulandum coitum vires obtinet. Debent igitur in veri Satyrij, quod hodie à nullis cognoscitur, penuria, vti radice Orchios, seu Cynosorchios, quæ ad stimulandum coitū, Dioscoride & Galeno testibus, vim obtinet. Non autem vtendum nisi radice eius solida, quod flaccida venerea magis inhibeat.

*Officinatum error.*

*Satyrium.*

*b Dauci.*) Cretici radix etiam ad vsus medicos adhibetur: in alijs generibus seminis vsus duntaxat inualuit. Matthiolus locum hunc à typographo corruptum suggillauit, parum quidem candidè. Nam quum hunc ex Dioscoride esse productum intelligeret, facile illi erat coniectare, pro etiam à typographo tantum dictionem, perperam suppositam fuisse. Cæterum quum Creticus Daucus hodie non afferatur pro eius radice vtendum erit Staphylini radice, quæ Dioscoride attestante, venerem stimulat. Eius tamen historia & pictura est in tomo primo nōstrorum de stirpium historia commentariorum.

*Daucus.*

*Succedaneū*

*Dauci Cre-*

*tici.*

*c Eryngij.*) In latinis codicibus desideratur. Præstat autem pro Eryngij radicibus. Sifari fatiui vti radicibus, quæ idem quod Secacal efficiunt. Græcè quidem est *κρημνός*. Actuarius tamen, qui eodem ferè modo hanc compositionem describit, Eryngij nullam facit mentionem.

*d Sinapi albi.*) Per Sinapi album Erucam intelligit, id quod ex Actuario fit manifestū, qui Erucæ, quemadmodum etiam omnia exemplaria Nicolai latina, hoc loco habet.

*Sinapi albū.*

*e Zingiberis.*) Actuarius post zingiber subiicit Gryophyllorum itidem drach. quinque.

*f Lingue auis.*) Ita vocat, cum officinis nostris, Nicolaus semen Fraxini, vt secundo Stirpium historiae tomo fufius diximus. Actuarius eius non meminit.

*Lingua auis.*

*g Scincorum caudæ.*) Horum in græco manuscripto Nicolai codice nulla fit mentio. Actuarius autem cinamomo statim subiungit scincos. In Latinis quoque omnibus codicibus Nicolai, Scinci non omittuntur. Vt haud dubiè hoc in loco mancus fit Nicolai græcus manuscriptus codex. Quod confirmat, quæ statim in Nicolao è satyrio Antidotus sequitur, in qua disertè Scinci fit mentio. Accedit ijs omnibus, quod Scincorum vsum venem mirificè excitare constet. Non igitur sunt omittendi. Sunt autem veri ad vsum medicum adhibendi, vt primo diximus libro.

*Scinci.*

*h Seminis bulbi.*) Quum omnes bulbi venerem stimulandi vim habeant, syluestris saltem bulbi, cuius magna est in Germania nostra copia, semen ad præsentem Antidotum pharmacopœi vsurpare debent. Quod si tamen nec illud haberi potest, eius loco semine vrticæ, quod eandem obtinet facultatem, vtendum erit.

*Bulbus.*

*Succedaneū bulbi.*

*i Species.*) Græcus Nicolai manuscriptus codex habet *μυρσικήα*. Sic enim vocat species odoratas, quæ aromata nominantur.

*Species.*

*μυρσικήα.*

ANTIDOTVS E BACCIS LAVRI.

Rhazis.

III.

**E**lectuarium è baccis lauri ad colli, & tenuis intestini cruciatus à flatibus procreatos maximè confert. Recipit foliorum rutæ aridorum drach. decem. Ammios, cumini, nigellæ, libyfici, origani, carui, amygdalarum amararum, piperis nigri, piperis longi, mentastri, dauci, radicis acori, baccarum lauri, castorij, añ drachmas duas. Sagapeni, vnciam dimidiam. Opopanacis, drach. tres. Mellis despumati quod satis est. Datur auellanæ quantitate.

ANNOTATIO.

Quum hæc Antidotus in dissoluendis flatibus sit longè præstantissima, & nulla melior sit in vniuersis Razis empirici libris, ideo in omnibus officinis paratam hanc prostare oportet. Sunt verò omnia illam constituenta medicamenta antea explicata, vt pluribus annotationibus non sit opus.

ANACARDINA. IOANNIS DAMASCENI.

IIII.

**A**ntidotus anacardina ad totius inferioris ventris, & cerebri affectus frigidus conducit, sanguinem puriorem reddit, & inde spiritu animali facto purgatiore & tenuiore, sensus omnes, apprehensionem, (hinc est quod Auicenna Electuarium sapientum nominari) intellectum, & memoriam iuuat, coloremque viuudum corpori tribuit. Habet piperis nigri, piperis longi, Myrobalanorum (Auicenna, nigrorum) Cepulorum, Emblicorum, indo-

*Electuarium sapientum.*

*indo-*

indorum, belliricorum, castorij, añ drachmas duas. Costi, anacardij, sacchari albi, <sup>a</sup> melissophylli, baccarum lauri, añ drachmas sex. Cyperi, vnciam dimidiam. Anacardia per se teruntur, & alijs tritis permiscuntur: deinde omnia excipiuntur butyro vaccino salis experte, & melle despumato æqualis portionis, nempe vnc. quinque & dimidia. Datur <sup>b</sup> post sex menses pondere, drach. duarum. Ea sumpta, vitetur labor, ira, coitus, ebrietas.

## ANNOTATIONES.

Hæc Antidotus quia calidissima est, solis ijs qui admodum frigidi sunt, eud sumitur. Nam aliàs spiritibus accensis, febres excitat diarias, à quibus sæpe transitur in putridas, vel heclicas. Quare non temerè quibusdam suspecta est.

*Burungi.*

<sup>a</sup> *Melissophylli.*) In Mesue est Burungi, quam sanè dictionem variè interpretantur. Sunt enim qui cubebas, alij melissam, quidam erysimon, nonnulli ocimum significare dicant, aded vt nemo se facile ex hac sententiarum varietate explicare possit. Sed vtcunq; Arabum interpretes inter se plurimum dissentiant, quod minimè mirum, quandoquidem Arabicæ linguæ imperiti fuerint: tamen ex hac difficultate nos expedite extricabit

*Serapionis loci emendatus.*

*Bedarungi.*

Serapio, & ipse Arabs, qui disertè burungi interpretatur melissam. Quanquam illic falsò legatur turungi, pro burungi, aut berungi. Nam Bedarungi est ocimum, Auicenna secundo Canone teste. Burungi autem, vel, vt legitur apud Auicennam Canone quinto, Berungi, est melissa. Siquidem ibidem Auicenna hanc quoq; Antidotum describit, & in nullo profus à Mesua variat, quàm quòd pondus duplicet. Proinde ad Auicennam magis hæc Antidotus, quàm ad Mesuen referenda erit. Quippe illam ad verbum ex Auicenna, qui ætate ipsum præcessit, transcripsit. Et ne furtū agnosceretur, dimidia duntaxat parte ponderum vsus est. Errare igitur constat eos, qui Burungi, nigellam interpretatur. Nec Cor-

*Cordi error.*

dius & hunc secutus Bernhardus Desseñnius, rectè hic eruca semen pro Burungi in suo medicamentario libro substituit: quum Melissophyllum, vt ostensum est, vox hæc significet. Nam quum hæc Antidotus sensus omnes, & intellectum acuat, & Melissophyllum, vel vt officinæ nominant, Melissa, membranarum cerebri ramos expurget instar Marrubij, cui æquas obtinet facultates, rectissimè præ omnibus alijs antea dictis huic Antidoto inferitur. Sed hic mihi miris modis iniurius est Matthiolus. Nam initio me errare dicit, quod Melissam pro Burungi, seu Berungi substituerim. Dein quod scriptis mandauerim Auicennam quinto Canone in huiusce Antidoti descriptione, Burungi etiam præter cætera meminisse, quum tamen id falsum sit. Miratur insuper quod Monachorum sectator sim acerrimus, & quod ijs tantam fidem adhibuerim, vt eorum potius crediderim testimonijs, quàm quod vellem tantum subire laboris, vt hoc loco Auicennam inspicerem. Quod autem nec Auicennam inspexerim, nec legerim, id manifestum præbere indicium ait, quod scripserim Anacardine descriptionem apud Auicennam in nullo profus variare ab hac, quàm describit Damascenus, ob idq; magis hanc Auicennam, quàm Damasceno medico acceptam referre debere, quod tamen falsum deprehenditur. Hæc ille. Quam iniquè autem Matthiolus hinc me mendacij in simulet, ipse mendacissimus, & vter nostrum Auicennam rectius inspexerit, & legerit, iam sole clarius docebo. Verum quidem est Auicennam quinto Canone tractato primo tres ordine confectioes Anacardinas recensere, quarum nulla cum ea quam Damascenus habet eadem est. Quòd si tamen Matthiolus Auicennam intimius perspexisset ac legisset, tertiumq; iam dicti Canonis tractatum excussisset, inuenisset certè vera fuisse omnia quæ ipse impudenter pro falsis traducere ausus est. Ibidem enim ita scriptum reliquit Auicenna: Electuarium Anacardinum conferens dolori stomachi vetusto, & eiusdem frigiditati. Obluioni medetur, colorem corporis bonum reddit. Sensus & intellectum iuuat. Electuarium sapientum nominatur, & Salomonis esse dicitur. Accipit piperis nigri, piperis longi, myrobalanorum nigrorum, belliricorum, & emblicorum, castorij, singulorum drachmas quatuor. Costi, anacardij, berungi, sacchari albissimi, baccarum lauri, singulorum drachmas duodecim. Cipri, drachmas octo. Anacardia per se teruntur, &c. Ex ijs manifestissimum est Damascenum, quod dixi, antidotum hanc ad verbum ex Auicenna transcripsisse, pondere tantum dimidiato. Quæ igitur est Matthioli temeritas & iniquitas vt dicere ausit me Auicennam nec inspexisse, nec legisse? An non ipse manifesto in mendacio deprehensus meam mihi famam & existimationem restituere tenetur? Hactenus quidem tuli pacienter Matthioli iniurias, nunc verò quum calumniandi me nullum facit in Epistolis suis maximè medicinalibus modum, faciam vt totus mundus intelligat Matthiolum pacta non seruasse, mihiq; licuisse illius ineptias paulò acriore oratione retundere, & me à suis mendacijs & caullationibus

nibus asserere. Quod ad Burungi, vt Damascenus, vel Berungi, vt Auicenna nominat, vocem attinet arabicam, non libenter quidem de ea, quod Arabicæ linguæ imperitus sum, quod candidè nunc fateor, & antea etiam semper falsus sum, cum alijs contendo: tamen hoc nemo sanæ mentis negare poterit, si Bedarungi, Mauritanis, vt Auicenna interpretatur, est Ocimum, fieri nequit vt apud Serapionem in capite de Melissophyllo rectè scribatur Bedarungi, quod hoc nomine Arabibus: non Melissophyllon, sed Ocimum appellatur. Quare illic Burungi, vel Berungi scribendum esse vox turungi abundè docet, quæ immutatione vnius literæ deprauata fuit à librario imperito, cui facilis à B in T lapsus fuit, adeò vt pro Burungi seu Berungi in huius Antidoti compositionem non fit substituendum nisi Melissophyllon, idè ob causas paulo ante expositas. Vt Matthioli cauillationes merito risu & cachinno explodi mereantur. Sed videamus nunc quæ sit de Burungi Matthioli sententia. Putat pro Burungi, legendum esse Durungi, quæ vox Mauritanis Doronicum denotat. Sed qua ratione id probabit Matthiolus? quum constet Damascenum in alijs suis compositionibus, verbi gratia, Diambareos & Diamosci, nunquam Durungi, sed Doronici voce vsus esse, ita vt hoc quoq; in loco Durungi vocè non vsurpasse Damascenum sit manifestissimum. Quapropter per Berungi dictionem aliam à Doronico stirpem, nempe Melissophyllum, intellexisse illum omnibus constat. Et qua fronte Matthiolus audeat substituere Doronicum Auicennæ, quum illud hodie sit incognitum, vt primo nostrorum de stirpium historia commentariorum tomo monstrauimus. Quod enim in officinis prostat, non est legitimum, sed dulcichini genus, adeoq; eos effectus, quos Doronicum Mauritanorum, præstare non potest. Vides igitur optimè Lector quam se nunc ridendum omnibus propinet Matthiolus, & quod merito dum aliorum bene & rectè dicta cauillatur, suos, & eos quidem minimè leues, errores prodat.

*b* Post sex menses. Vbi scilicet vis Anacardiorum feruendo nonnihil expirauit & fracta est.

## LITHONTRIBON.

<sup>a</sup>Nicolai.

V.

**A**ntidotus lapidem atterens ideo dicta est, quòd lapidem tum renum, tum vesicæ, magna efficacia confringit. Stranguriæ & difficultati vrinæ sine mora succurrit. Accipit spicæ nardî, zingiberis, xilobalsamî, acori, cinamomî, radicis peucedanî, meî, piperis nigri, \* piperis albi, piperis longi, saxifragi, añ drachmas duas, & dimidiã. Opobalsamî, caryophyllorum, costi, rhei pontici, glycyrrhizæ, cyperi, tragacanthæ, chamædryos, feminis apij, ammeos, asparagi, ocimi, vrticæ, citrei malî, hypofelinî, añ drachmam vnam, gr̄. quindecim. Folij, croci, florum iunci odorati, casia lignæ, bdellij, mastiches, milij solis, petroselinî seminum, seselios, sinonis, cardamomî, anethi, euphorbij, <sup>b</sup> lapidis lyncis, olei nardini, <sup>c</sup> olei moschati, añ scrupulum vnum, grana quatuor. Mellis quod satis est. Datur pondere nucis Ponticæ.

## ANNOTATIONES.

<sup>a</sup> Nicolai. ) Hæc Antidotus in græco manuscripto codice Nicolai, quod sciam, non habetur: sed ex Latinis codicibus est descripta, ita vt certò non sciatur, num ad Nicolaum authorem sit referenda nec ne. Mihi videtur à quodam ex multis Nicolai Antidotis, nempe 187. 188. & 190. esse composita & emendicata, & ob id ad atterendos calculos non est inutilis. Non est autem cur longiores annotationes desideret, quod omnia ferè ex quibus constat simplicia in superioribus sint explicata.

\* Piperis albi. ) Hic falsò me accusat Franciscus Alexander, quòd piper album omiserim, quum tamen expressis verbis eius meminerim. Sed est is homo plus æquo ad aliorum dicta calumnianda pronus, quod tamen subinde in Matthiolo reprehendit.

<sup>b</sup> Lapidis lyncis. ) Vide quæ libro primo huius Operis de eo notauimus, & in sequenti mox Antidoto.

<sup>c</sup> Olei moschati. ) Vide Sectionem de oleis.

<sup>d</sup> Scrupulum vnum, grana quatuor. ) Reprehendit me & hoc loco Alexander Franciscus quod grana quatuor adijcio, nullo profectò candore, quod ita vt scripsi, in Nicolai codice disertis verbis legatur. Optarem itaq; bonum hunc virum in reprehendis alijs cautiorem fuisse.

R N E P H R O.

*Διδου τριβων.  
Dessennius  
non sine risu  
eruditorum  
Lithon Tri-  
pon nominat.*

LEONHARTI FVCHSII  
NEPHROCATHARTICVM:

Nicolai Myreplici,

VI.

**A**ntidotus purgatoria renum, & calculosorum. Eadem potest, quæ prior. Recipit<sup>a</sup> lapidis lyncis, drachmas duas, grana quindecim. Croci,<sup>b</sup> cnicus, añ drachmam vnam, grana quindecim. Zingiberis, euphorbij, myrrhæ, thuris, <sup>c</sup> lapidis in vesica suis syluestris reperti, cumini, hyosciami, <sup>d</sup> carei Alexandrini, feminis citrei, añ drachmam vnam, grana sex. Spicæ nardi, floris iunci odorati, costi, pyrethri, casia lignea, rheipontici, marrubij, helenij, sampuchij, pulegij, rosmarini, gentianæ, saxifragi, <sup>e</sup> gummi hederæ, cyparissij, baccarum lauri, piperis albi & nigri, feminis rutæ, granorum iuniperi, añ drachmam dimidiã, grana quatuor. Balsami, styracis calamitæ, <sup>f</sup> sanguinis hircini, <sup>g</sup> nasturtij feminis, asari, acori, phu, mei, aristolochiæ longæ & rotundæ, betonicæ, <sup>h</sup> filipendulæ, petroselinij, sinapi albi, feminis vrticæ, añ scrupulos duos, & dimidium, grana duo, & dimidium. Succij asparagi & rusci, añ grana quindecim. Mellis optimi, quod satis est. Parata cum decocto milij solis, aut saxifragi, aut artemisiæ: datur pondere drachmæ vnus, vsq; ad drachmas tres.

ANNOTATIONES.

Et si hæc Antidotus Nicolao καθαρτικὴ νεφροῦ καὶ λιθόντων, alijs verò vnica dictione νεφροκαθαρτικὴ dicta, haftenus in nullis, aut paucis saltem vsitata fuerit officinis: tamen quia in omnibus Latinis Nicolai codicibus deprauata est, & in pellendis ac atterendis calculis miram efficaciam ostendit, & ob id digna est vt in medicum vsum reuocetur, hanc omittebam nobis esse non putauimus. Atque vt rectius illa à pharmacopœis construi possit, eam quoque annotationibus illustrabimus.

**Lapis lyncis.**

**Succedaneū lapidis lyncis**

**Belemnites.**

**Cnicus.**

**Lapis vesicae apri.**

**Succedaneū.**

**Latini Nicolai codices deprauati.**

**Careum Alexandrinum.**

**Gummi hederæ.**

**Sanguis hircinus.**

**Nasturtium.**

**Nicolai codex emaculatus.**

*a Lapidis lyncis.*) Quum lapis lyncis officinarum non sit, nisi Phrygius Dioscoridi nominatus lapis, non debet ad præsentis Antidoti constructionem adhiberi, quod nullam in atterendis calculis vim habeat. Pro eo autem vtendum erit Lyncurio Dioscoridis & aliorum Græcorum, quod non est nisi succinum: vel vt hodie vocant officinæ, Charabe. Nam illud mirificam in atterendo calculo vim obtinet, vt veteres testantur, & experientia recentiorum confirmat. Aut loco lapidis lyncis Belemnites vsurpandus erit, quem Saxones Alpschos nominant. Siquidem & is non aliter ac Iudaicus lapis, quo etiam vice lapidis lyncis vti licebit, lapidem frangit. Tantum cauendum, ne vulgarem, & vsitatam officinis lapidem lyncis in eum vsum accommodemus.

*b Cnicus.*) Cnicus in omnibus Latinis codicibus desideratur. Latinis cartamus dicitur. *c Lapidis in vesica suis syluestris.*) Periphrasis est apri. Nam lapis vesicæ apri, si haberi potest, ad confectionem huius Antidoti adhiberi debet, quod illi latens quædam & innata insit conterendi calculum proprietates. Quod si consequi illum non liceat, pro eo accipiat lapidem qui ab ægris hominibus per lotium eiectus est. Nam habet is quoque, Aëtio libro ii. capite 10. autore, similem quam lapis vesicæ apri facultatem, proprietatemque.

Aut loco eius Iudaicus vsurpetur lapis, & pro lyncis lapide succinum. Sunt autem hoc in loco latini Nicolai codices mirificè deprauati. Legunt enim, Vesicæ apri, lapidis in hepate vel vesica porci inuenti: quum neq; vesicæ, neq; hepatis, in græco Nicolai codice mentio fiat. *d Carei Alexandrini.*) Græcè καριου ἀλεξανδρινοῦ. Quapropter falsò in omnibus Latinis exemplaribus legitur, Macedonici feminis. Careum autem, vel Carum omne vrinæ eiectioni facultatem obtinere, Dioscorides, Galenus & alij Græci testatum reliquerunt. Delegit autem Alexandrinum tanquam patrium, & quod facillè haberi potuit, Nicolaus.

*e Gummi hederæ.*) Græcè ἐστὶν κίονος χυλόν. id est, succi hederæ. Sic vocat, quam alij potius δάκρυον, id est, lachrymam appellant.

*f Sanguinis hirci.*) Nicolaus Græcus habet, δάματτος ἀγρίου ὄφιος: sanguinis syluestris suis, id est, apri. Verùm quum omnia Latina exemplaria hircinum potius sanguinem memorent, & is sanguis ad nephriticos & calculosos, Aëtio libro paulo antè citato capite 12. & Nicolao ipso Antidoto 54. testibus, præsentissimum remedium sit, hunc potius quam apri sanguinem huic Antidoto inferendum esse putauimus.

*g Nasturtij feminis.*) Hic manuscriptus Nicolai græcus codex, quem semper sub Græci nomine inaudiendum esse volumus, mendosè legit, καρδάμου στίγματα, id est, cardamomi feminis: pro καρδάμου, hoc est, nasturtij. Nam legendum esse nasturtij, è Latino codice omnibus fit manifestissimū: in quo adhuc remansit vox decurtata Sturcij, quam deinde librarij

librarij imperiti in Struthij mutarunt, non animaduertentes na syllabam deesse, qua adiecta, Nasturtij vox nascitur. Deinde si καρδαμύμωσ scribendum fuisset, Nicolaus ἀπίσματος vocem non adiecisset: quandoquidem illi, vt cæteris etiam, solenne & familiare sit, καρδαμύμωσ simpliciter, & citra adiectionem efferre. Quibus & hoc accedit, quod librario manu scripti codicis græci Nicolai is error cõsuetus fuerit, vt καρδαμύμωσ pro καρδαμύωσ scriberet.

*h Filipendula.*) Latini codices habent Fisaliadis, dictionem planè corruptam, & à nullo hætenus intellectam. Quare hæc haud dubiè occasionem multis dedit, vt hanc Antidotum construere, & in officinis venalem habere neglexerint. Est autem disertè in Nicolai codice φιλιπυδία, id est, filipendula. Quam etiam herbam constat in frangendo calculo, & vrinæ stillicidio sanando efficacem esse.

Filipendula

*i Rusci.*) Officinæ, literæ vnus adiectione, Brusci appellant.

Quum itaq; iam nostra opera legitimam Nephrocatactices medicamenti compositionem habeant pharmacopœi, debent in hanc incumbere curam, vt illam in suis officinis paratam deinceps inueniant medici.

Rusci.

## ELECTVARIVM ANALEPTICON.

Nicolai Myrepsici.

VII.

**A**Ntidotus recreans & restituens vires, valet ad cardiacos, animi defectio- nem, syncopen, & exolutionem è diarrhœa, aut sanguinis excretionem, aut alia vacuatione natiuum calorem dissipante natam. Item ad liquationem carnis, tussientes, suppuratos, & faucium è destillatione ortam asperitatem. Capit cinamomi, seminis ocimi, foliorum sampsychi, maceris, cariophylli, carnis malorum citriorum, melyssophylli, sisymbrij, añ drach. duas. Sefelios, drachmam vnam, & dimidiam. Hermodactyli albi & rubri, folij, añ drach. quatuor. Floris rosamarinii, drach. tres. Ossa cordis ceruini, numero quatuor. Berberis, drach. duas. Mastiches, rosarum, violarum, & borraginis florum, añ drach. vnam, & dimidiam. Succus chamæleuces, vnc. tres. Libyistici, scrup. vnum. Gallie moschata, drach. vnam. Glycyrrhizæ, drach. tres. Cubearum, drach. duas. *b* Passillorum de rosis, & violis, añ drach. vnam, & dimidiam. Lignialoes *c* crudi, nucis moschata, zingiberis, añ drach. vnam, & dimidiam. Moschi, grana sex. Cinamomi boni, drach. duas, & dimidiam. Nucis Indicæ magnæ carnis, vnc. dimidiam. Spicæ, drach. vnam, & dimidiam. Saphiri lapidis, *d* gagatis, iaspidis, & smaragdi, añ scrup. dimidium. Croci, scrup. vnum. Margaritarum perforatarum, & non perforatarum, añ grana quatuor. Xylobalsami, drach. tres. Blattij bizantis, grana octo. Ramenti eboris, serici vsti, añ drach. vnam. Styracis calamitæ, drach. duas, & dimidiam, grana duo. Seminis portulacæ, drach. vnam, & dimidiam. Seminum cucumerum, vnc. vnam, & dimidiam. Corallij rubei, iridis, añ drach. tres, scrup. vnum. *e* Auri puri ramentum, drach. duas. Nuces ponticas, numero decem. Amyli, drach. tres. Amygdalarum amararum & dulcium, añ numero viginti. Carnis palmularum, vnc. vnam, & dimidiam. Marrubij, drach. duas. *f* Fabarum farinæ puræ, vnc. vnam, & dimidiam. Carnis seminis gossipij, vnc. dimidiam. Seminis maluæ & florum, añ vnc. dimidiam. Seminis vrticæ, vnc. dimidiam. Pinearum recentium, vnc. duas. Hysopcretici, drach. tres. Penidiorum bonorum, lb. dimidiam. Sacchari candidi, vnc. tres. Contusis omnibus simul, adijce gummi Arabici, drach. duas, scrup. duos. Tragacanthæ, vnc. dimid. Commixta omnia simul, & trita, decoquantur cum stillicidio rosarum liquore, qd satis est ad electuarij consistentiã: & reconde in vase.

## ANNOTATIONES.

Hoc Electuariũ meritò ἀναληπτικόν Græcè nominãt. Nam fractas & lapsas iam vires mirificè recreat ac restituit. Hinc est, qd ipsum Nicolaus veluti expertũ laudet. Valerius Cordus in suo medicamentario libro, Electuarij cuiusdã, quod ille Resumptiuũ Nicolai appellat, descriptione affert: quod integrũ non est, sed ex præsentis Antidoto decerptum. Præstat itaq; hoc nostro vti, maximè in ijs qui abundat, qd omnia in se cõtineat medicamenta, quæ ad instaurandas vires adhiberi possunt. Vt aut illi qui mediocris fortunæ sunt, huius quo-

ἀναληπτικόν  
Cordus.

R ij que

que antidoti viribus frui possint, prudenter fecerint pharmacopœi, si bifariam hanc confecerint. Vnam cum auro, & alteram sine auro. Aut potest prorsus in eius confectioe omitti aurum, quod nihilo ferè deterior sit futura compositio.

- Chamaleuce.** a Chamaleuces.) Per Chamæleucen hic intelligit herbam, quæ Græcis *βίχιοι*, Latinis *Vngula caballina*, vulgò & officinis *Vngula caballina* dicitur. Nam hæc tusses adiuuat: adeoq; huic Antidoto, quæ tussientibus succurrit, conuenientissima est.
- Pastilli de rosis & violis.** b Pastillorum de rosis & violis.) Quorum descriptiones ex Sectione de pastillis petende.
- Lignum aloes crudum.** c Ligni aloes crudi.) Sic vocat, quod non est sub terra conditum, & nondum computruit, sed quod statim ab arbore excisum, in usum venit, vt lib. 1. huius Operis ostensum est.
- Gagates.** d Gagatis.) Gagates non est nisi succinum, vel vt *Seplafia* loquuntur, charabe nigrum, vt loco iam citato diximus.
- Aurum.** e Auri.) Hoc certè vt ab omnibus comparari possit, & ne nimis sumptuosa sit Antidotus, omittere licebit pharmacopœis, q; neq; vulgari Resumptiuo vocato inferatur aurum.
- Fabarum farina.** f Fabarum farina.) In manuscripto Nicolai codice legitur, *φασάτωρ ἀλευρὸς καθαρός*: vt vix sciri queat quid *φασάτωρ* voce intelligat Nicolaus. Ego verò *φασάτωρ* legendum esse cenfeo, vt sit Latina vox *Fabarum*. Nam quum *Faba*, Galeno attestante, excreationibus ex thorace & pulmone idonea maximè sit, huic Antidoto quadret necesse est.
- Gossipium.** g Gossipij.) Gossipium Nicolaus *Bombacium* & *Bombacem* officinæ nominant, sed de ea re satis libro primo, & alibi dictum est.

## D I A C O R V.

Nicolai Myrepsici.

VIII.

- Climax.** Antidotus ex acoro conferens nephriticis, iocinorosis, obstructionibus, neruorū imbecillitatibus, & distentioni, à crasis humoribus natæ. Habet <sup>a</sup>acori, drach. quinque. Pyrethri, vnc. dimidiam. Zingiberis, caryophylli, galangæ, añ drach. tres. Piperis longi, drach. duas. Croci, maceris, añ drach. vnam. Apij, anisi seminum, añ drach. dimidiã. Mellis optimi despumati, quod sufficere videtur. Datur vncia dimidiã.

## A N N O T A T I O N E S.

- Diacorus.** Hæc ex Acoro antidotus, quæ *Diacorus* more balbutientium officinarum vocari potest, hætenus vsitata non fuit: sed nunc in usum reuocari debet, quum optimè sit à Nicolao ad Climacum rationem constructa, & ex facile parabilibus omnibusq; notis simplicibus medicamentis concinnata. Et conformis planè est *Mesua* diacoro, quam mox subiiciemus, præsertim si adijciantur nuces pineæ pondere vnciarum duarum, quod in altera ex acoro Antidoto faciendum esse suadet Nicolaus, idq; post sufficientem decoctionem. Erit magis efficax Antidotus, si ad prædicta omnia adijciantur radicis costi, & pæoniæ, añ drachmæ duæ. Atq; erit hæc Acori compositio præferenda ei quam *Mesues* habet.
- Acorus.** a Acori.) Sumendus est autem, vt iterum moneamus, *Acorus Indicus* iam notus, qui *Galanga maior* dicitur, non nostras palustris. Is enim ad eum usum damnandus est, atq; abijciendus, quod omnino inutilis sit ad neruorum & cerebri frigidos morbos. Non debent igitur eius vsu perdere ægros medici, & in sumptus non necessarios conijcere, antea satis miseros.

## D I A C O R V.

a Ioannis Damasceni.

IX.

**D**iacorus, mirum in modum ad omnia neruorum vitia frigida confert, vt præcedens. Recipit <sup>b</sup>secacul, pinearum repurgatarum, radicis acori, añ lib. vnã, & dimidiã. Secacul & acorus repurgata, & minutim concisa coquantur in aqua pura vsq; ad aquæ consumptionem, postea tundantur, & terantur, donec pultis consistentiam consequantur. Deinde affunde illis mellis optimi despumati lib. decem, & lento igne coquito, quoad iustam consistentiã acquirant. Quo peracto ab igne deponantur, & adijciantur pineæ minutim concisæ, cum



eum sequenti puluere, qui capit: Piperis vnc. vnam. Piperis longi, caryophyl-  
lorum, zingiberis, macis, añ vnc. dimidiam. Nucis moschatae, galangae, carda-  
momi, añ drach. tres. Omnia simul commixta & vnita diligenter subigantur,  
& in Electuarij formam redigantur. Datur vt præcedens.

## ANNOTATIONES.

*a Ioannis &c.*) Non quidem in suo de Antidotis seu medicamentario libro, nam illic  
eius compositionis nulla fit mentio: sed in sua, vt vocant, praxi, capite de Morbis neruo-  
rum. Ibi nanque hanc Antidotum, quam Diacorum appellant, describit.

*b Secacul.*) Hanc vocem, qua Arabes crebro vsi sunt, recentiores variè interpretantur. *Secacul.*  
Sunt enim qui Eryngium esse existimant, alij sigillum Salomonis, quidam sigillum fan-  
ctæ Mariæ, siue Fraxinellam. Sed in vniuersum omnes errant. Quippe Secacul Mauritanis  
Indica est radix, quæ hodie ad nos non amplius affertur, adeoq; incognita. Quapropter vt  
quod sit illius succedaneum, cognoscamus oportet. Non est autem aliud, quàm Sifari, si- *Succedaneum.*  
ue Siferis, fatiui præsertim, quæ Germanis Geirlin / officinis Mesuen sequentibus Baucia *Secacul.*  
nominatur, radix. Quod in primis confirmat Mesues, qui in Sectione de conditis, radi-  
cem Bauciae, eandem cum Secacul esse, scribit. Accedit, quòd Sifari radix cocta stomacho  
utilis sit, vrinam & venerem cit, cordisq; conualescentium conducit, omniaq; ea quæ Se-  
cacul potest. Quapropter reprehensione dignus est Bernardus Desfennius, qui liberum *Desfennij er-*  
perimitit pharmacopœis, vt deligant vtram radicem, Eryngij scilicet aut Polygonati ve- *ratum.*  
lint pro Secacul, quum neutra sit radix, vt alibi fufius ostendimus.

*c Zingiberis.*) Post Zingiber Cordus subijcit rosas, sed minus rectè. Siquidem earum *Cordi error.*  
neque Mesues, neque Nicolaus Antidoto ex acoro mentionem faciunt. Præterea illarum  
in hac compositione nullus esse vsus potest: quòd minimè vt reliqua calefaciant, sed re-  
frigerent potius.

DE ANTIDOTIS ROBVR CORPORI  
ADIICIENTIBVS, SOLIDIS, SE-  
ctio quarta.

## DIA RHODON ABBATIS.

Nicolai Myrepsici.

I.



ANTIDOTVS è rosis *a* Abbatis, id est, præsidis collegij:  
valet aduersus ventriculi calorem, potissimum verò iecoris,  
lienis, pulmonisq; & in vniuersum contra omnem corporis  
noxam, à calore ortam. Efficacissima præterea ad febres acu-  
tas, ardentesq;. Cardiacis & coeliacis plurimum auxiliatur: i-  
tem defectionibus animi è corde natis. Accipit fantali albi &  
rubei, añ drach. duas, & dimidiam. Tragacanthæ, gummi arabici, & spodij, añ  
scrup. duos. Afari, maltiches, spicæ Indicæ, cardamomi, croci, ligni aloes, ca-  
ryophylli, galliæ moschatae, anisi, fœniculi, cinamomi, succi glycyrrhizæ,  
*b* rhei barbari, seminis ocimi, \*berberis, seminis intybi & portulacæ, seminum  
peponis, cucumeris, cucurbitæ, citruli, añ scrup. vnum. Margaritarum, ossis  
cordis ceruini, añ scrup. dimidium. Rosarum, sacchari candi, añ vnciam vnam,  
drach. tres. *c* Corallij, crystalli, seminis lactucæ, papaueris albi, mandragoræ, añ  
scrup. vnum. *d* Nymphaeæ, vel Semperuiui florum, scrup. duos. Moschi, gra-  
natriæ & dimidium. Sacchari dissoluti in stillaticio rosarum liquore, quantum  
fatis est.

## ANNOTATIONES.

*a Abbas, id est, præsidis collegij.*) Ex hac Nicolai interpretatione, vt ne id quidem silen- *Monasteria*  
tio transeamus, palam apparet, Monasteria olim non fuisse nisi monastica Collegia, siue *qua olim.*  
Scholas, in quibus reiecta seculi cura, doctrinæ, moribus, pietati, pudicitia, & continen-  
tiæ vacabant: adeoq; veluti seminaria ordinis Ecclesiastici fuerunt. Siquidem in monaste-  
rijs educati, illinc ad Episcopale munus vocati sunt. Atque vsitatum fuit, vt ecclesiæ Chri-  
sti clericos ac ministros cœnobio suppeditarent. Nostratia contrà, non sunt nisi cœtus

R iij otio-